

Rola rzeczowych aktywów trwałych w funkcjonowaniu jednostek samorządu terytorialnego na poziomie gminy

Magdalena Kowalczyk*

Streszczenie: Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie zakresu wykorzystania analizy techniczno-ekonomicznej rzeczowych aktywów trwałych w jednostce samorządu terytorialnego oraz omówienie proponowanych zmian. Przedmiotem niniejszego opracowania jest analiza techniczno-ekonomiczna rzeczowych aktywów trwałych, a podmiotem są jednostki samorządu terytorialnego na poziomie gminy. Problemem badawczym jest rola rzeczowych aktywów trwałych w efektywnym funkcjonowaniu jednostki samorządu terytorialnego na poziomie gminy. W niniejszym opracowaniu wykorzystano metodę analizy, badania dokumentów.

Słowa kluczowe: rzeczowe aktywa trwałe, jednostki samorządu terytorialnego, gmina, bilans łączny

Wprowadzenie

Gminy do realizacji zadań na rzecz danej społeczności lokalnej muszą dysponować odpowiednim majątkiem. Dlatego istotne wydaje się dla oceny jakości gospodarowania nim przeprowadzanie okresowej jego analizy. Oczywiście zakres analizy rzeczowych aktywów trwałych w jednostkach samorządu terytorialnego będzie miał inny wymiar niż w podmiotach komercyjnych. Jednak ze względu na zakres realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego zadań, to właśnie rzeczowe aktywa trwałe odgrywają podstawową rolę. Ważnym aspektem w analizie rzeczowego majątku trwałego w jednostkach samorządu terytorialnego powinna być ocena efektywności jego funkcjonowania.

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie zakresu wykorzystania analizy techniczno-ekonomicznej rzeczowych aktywów trwałych w jednostce samorządu terytorialnego na poziomie gminy oraz omówienie proponowanych zmian. Przedmiotem opracowania jest analiza techniczno-ekonomiczna rzeczowych aktywów trwałych, a podmiotem są jednostki samorządu terytorialnego na poziomie gminy. Problemem badawczym jest rola rzeczowych aktywów trwałych w efektywnym funkcjonowaniu jednostki samorządu terytorialnego na poziomie gminy. W niniejszym opracowaniu wykorzystano metodę analizy oraz badania dokumentów.

* dr Magdalena Kowalczyk, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Kaliszu, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, madlene13@wp.pl.

Artykuł składa się z trzech części. W pierwszej przedstawiono pojęcie mienia w ujęciu ustawy gminnej i majątku, w szczególności rzeczowych aktywów trwałych w aspekcie ustawy o rachunkowości. Metodologię przeprowadzania analizy rzeczowych aktywów trwałych, jak również ich charakterystykę w ujęciu bilansu łącznego jednostki samorządu terytorialnego omówiono w drugiej części niniejszej pracy. Natomiast ostatnia część zawiera przykład analizy rzeczowych aktywów trwałych, sporządzony na przykładzie bilansu łącznego gminy Dygowo.

1. Mienie komunalne a rzeczowe aktywa trwałe w jednostkach samorządu terytorialnego na poziomie gminy

Zakres zadań realizowanych przez gminy jako podstawowe jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego przesądza o rodzajach składników mienia komunalnego. Z punktu widzenia przedmiotowego, gminy otrzymały obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej oraz społecznej, obiekty komunalne (mieszkalne, administracyjne i użytkowe), grunty, oraz zasoby naturalne (np.: wody powierzchniowe używane na potrzeby lokalne). Część majątku służy bezpośredniemu wykonywaniu zadań publicznych o charakterze użyteczności publicznej, bez względu na to, czy gospodarowanie nim jest zyskowne, czy nie. W zarządzaniu majątkiem gminy należy kierować się określonymi zasadami. Wyposażenie gminy w odrębny majątek spowodowało, że gospodarowanie nim stało się w oczywisty sposób powinnością organów gminy. Właściwa gospodarka majątkiem decyduje o zamożności gminy, sprawności jej funkcjonowania i szansach rozwoju (Wojciechowski 2013: 184–185).

Wyjaśnienia wymaga pojęcie majątku (mienia). Ustawodawca narzuca to pojęcie poprzez pryzmat ustawy o rachunkowości, która porządkuje ujmowanie zdarzeń gospodarczych z punktu widzenia ich ewidencji. Jednak zostaje również wprowadzone przez ustawodawcę pojęcie mienia, które pierwotnie zostało zdefiniowane w ustawie o samorządzie terytorialnym, a obecnie o samorządzie gminnym. Pod pojęciem mienia należy rozumieć prawo własności oraz inne prawa majątkowe nabywane przez jednostki samorządu terytorialnego oraz inne osoby prawne poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego, na przykład przedsiębiorstwa komunalne, spółki prawa handlowego i stowarzyszenia. Mienie obejmuje prawa własności inne niż własność – prawa majątkowe, w tym w szczególności użytkowanie wieczyste, udziały w spółkach, akcjach, dochody i przychody uzyskiwane z wykonywania prawa własności i inne prawa majątkowe oraz wykonywanie posiadania (Filipiak 2011: 185).

W niniejszym opracowaniu ocenie poddany zostanie rzeczowy majątek trwały, który zgodnie z ustawą o rachunkowości obejmuje trzy grupy aktywów, a mianowicie:

1. Środki trwałe, które są głównym składnikiem rzeczowych aktywów trwałych, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, kompletne, zdane do użytku i przeznaczone na potrzeby jednostki. Zgodnie z ustawą o rachunkowości zalicza się do nich w szczególności:

- nieruchomości – w tym grunty, prawo użytkowania wieczystego gruntu, budowle i budynki, a także będące odrębną własnością lokale, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego,
 - maszyny, urządzenia, środki transportu i inne rzeczy,
 - ulepszenia w obcych środkach trwałych,
 - inwentarz żywy,
2. Środki trwałe w budowie, które obejmują wszelkie poniesione koszty pozostające w bezpośrednim związku z niezakończoną budową, montażem lub przekazaniem do używania nowego lub już istniejącego, lecz ulepszanego środka trwałego.
 3. Zaliczki na środki trwałe w budowie, to należności wynikające z przekazania kwot na poczet przyszłych płatności związanych z budową, montażem lub ulepszeniem środka trwałego (Cieślak 2011: 20–23).

Należy wskazać, że każdy z samorządowych podmiotów może samodzielnie podejmować decyzje dotyczące mienia, które pozostaje w jego dyspozycji, jednakże prawa zwierzchnie posiada w stosunku do tych podmiotów jednostka samorządu terytorialnego. Może ona wpływać na przeznaczenie i wykorzystanie mienia przez te podmioty. Posiadanie przez jednostki samorządu terytorialnego mienia komunalnego jest istotnym wyznacznikiem ich samodzielności. Dochody z mienia nie są zaliczane do wiodących, ale są dochodami własnymi jednostki samorządu terytorialnego. W strukturze dochodów ich udział jest niewielki, ale wartość księgową posiadanego mienia może być znacząca (Filipiak 2011: 186).

Analiza gospodarowania rzeczowymi aktywami trwałymi, ze względu na ich rolę i znaczenie w działalności gospodarczej jednostki, powinna być przeprowadzana w sposób systematyczny i kompleksowy. Prawidłowa relacja zadań stawianych przed analizą środków trwałych wymaga przyjęcia właściwych zasad metodologicznych i zastosowania odpowiednich metod badawczych, które pozwoliłyby:

- wszechstronnie ocenić gospodarkę środkami trwałymi,
- wyodrębnić wpływ na osiągnięte wyniki finansowe,
- ujawnić istniejące w środkach trwałych rezerwy oraz wskazać na możliwości racjonalnego ich wykorzystania,
- wyznaczyć właściwe relacje między nakładami pracy uprzedmiotowionej i żywej a ilością otrzymywanych z tych nakładów produktów (usług) (Janasz, Urbańczyk, Waśniewski 1988: 222–223).

W praktyce jednostki, analiza gospodarki środkami trwałymi jest niezbędnym instrumentem w podejmowaniu przez jego kierownictwo decyzji o charakterze długofalowym, zmierzającym do wzrostu ich produktywności (ma więc znaczenie strategiczne). Jest także konieczna w bieżącym kierowaniu gospodarką środkami trwałymi, dostarczając informacji, na podstawie których wykrywa się nieprawidłowości w przebiegu procesów gospodarczych i ustala sposoby ich eliminacji, a także określa czynniki i metody racjonalnego wykorzystania posiadanych środków trwałych (Borowiecki 1998: 264).

2. Analiza środków trwałych w jednostce samorządu terytorialnego

Przeprowadzenie analizy środków trwałych wymaga wykorzystania odpowiednich materiałów źródłowych, które możemy podzielić na cztery grupy:

- materiały podstawowe – mają charakter danych syntetycznych i dlatego nie umożliwiają one przeprowadzenia ocen szczegółowych, a zwłaszcza nie są wystarczające dla określenia przyczyn stwierdzonych nieprawidłowości,
- materiały pomocnicze (ewidencyjne) w zakresie środków trwałych obejmują dane pochodzące między innymi z ewidencji księgowej syntetycznej i analitycznej,
- materiały pozaewidencyjne obejmują protokoły z narad, informacje uzyskane przez pracowników,
- materiały stanowiące wynik badań bezpośrednich, które w swojej pierwotnej postaci nie zawsze nadają się do bezpośredniej oceny i dlatego przed przeprowadzeniem analizy powinny być poddane weryfikacji, a w niektórych przypadkach także odpowiedniemu opracowaniu (Janasz, Urbańczyk, Waśniewski 1998: 177–178).

Pierwszym etapem analizy środków trwałych jest ocena ich struktury i zmian w czasie. Dodatnie wskaźniki tempa zmian oznaczają rozwój jednostki, natomiast ujemne wskaźniki wskazują na zawężanie działalności, starzenie się majątku. Ogólna struktura majątku jednostek, jak również struktura rodzajowa jest znaczenie zróżnicowana w zależności od gałęzi przemysłu i specyfiki jednostki. Generalnie, za zjawisko pozytywne można uznać tendencję do wzrostu udziału rzeczowego majątku trwałego w ogólnym wolumenie majątku trwałego. Jednocześnie szybszy wzrost majątku trwałego, aniżeli majątku ogółem, a więc wzrost tego składnika aktywów, informuje o zmniejszeniu się elastyczności jednostki, wzroście kosztów stałych (*Analiza...* 2004: 64–65).

Szczególnie ważnym zagadnieniem w ocenie gospodarowania rzeczowym majątkiem trwałym jest ocena zużycia środków trwałych i polityki inwestycyjnej. Powinna ona dostarczyć informacji na temat przeciętnego wieku rzeczowego majątku trwałego i stopnia jego zużycia, może również służyć poznaniu stopnia utrzymania substancji przedsiębiorstwa i jego tendencji rozwojowej. Poniżej, w tabeli 1 przedstawiono wskaźniki, które można wykorzystać do oceny gospodarowania majątkiem trwałym w jednostkach samorządu terytorialnego (*Analiza...* 2004: 69).

Wysoka wartość wskaźnika umorzenia środków trwałych może świadczyć między innymi o zaawansowanej strukturze wiekowej środków trwałych, konieczności ponoszenia większych kosztów na konserwację i remonty, potrzebie gromadzenia środków na inwestycje w celu odtworzenia środków trwałych.

Zaawansowany wiek środków trwałych oraz wysoki stopień ich zużycia wymagają dokonania procesów likwidacyjnych oraz inwestycyjno-odtworzeniowych. Dlatego konieczna jest wnikliwa analiza tego obszaru działalności jednostki, jej przeprowadzenie umożliwia wskaźnik odnowy środków trwałych. Wskaźnik ten wskazuje na aktywność inwestycyjną jednostki w zakresie odnowienia i unowocześnienia środków trwałych. Wskaźnik odnowy środków trwałych należy powiązać ze wskaźnikiem likwidacji (Gabrusewicz 2014: 87–89).

Tabela 1

Analiza zużycia i odnowienia środków trwałych

Nazwa Wskaźnika	Formuła
Wskaźnik umorzenia (zużycia) środków trwałych	$\frac{\text{dotychczasowe umorzenie środków trwałych}}{\text{wartość początkowa brutto środków trwałych}} \times 100$
Wskaźnik stopnia zużycia	$\frac{\text{przeciętny okres eksploatacji}}{\text{normatywny okres eksploatacji}} \times 100$
Wskaźnik odnowienia	$\frac{\text{środki trwale uzyskane z działalności inwestycyjnej}}{\text{wartość początkowa brutto środków trwałych}}$
Wskaźnik pokrycia nakładów inwestycyjnych z odpisów amortyzacyjnych	$\frac{\text{amortyzacja}}{\text{środki trwale uzyskane z działalności inwestycyjnej}}$
Wskaźnik likwidacji	$\frac{\text{wartość brutto zlikwidowanych środków trwałych}}{\text{wartość początkowa brutto środków trwałych}}$

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Analiza...* (2004): 69–71.

Natomiast mniejsze znaczenie w jednostkach samorządu terytorialnego będzie miała analiza wykorzystania maszyn i urządzeń ze względu na specyfikę jednostek samorządu terytorialnego. Warto się jednak zastanowić nad analizą kosztów eksploatacji poszczególnych środków trwałych i możliwości ich redukcji.

Analizę rzeczowych aktywów trwałych przedstawiono, wykorzystując dane z łącznego bilansu jednostki samorządu terytorialnego. Na koniec roku na podstawie jednostkowych bilansów (jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych) sporządza się łączny bilans jednostki samorządu terytorialnego. Łączny bilans przedstawia sytuację majątkowo-finansową wszystkich jednostek wchodzących w skład danej jednostki samorządu terytorialnego. W tabeli 2 przedstawiono charakterystykę rzeczowych aktywów trwałych wykazywanych w bilansie łącznym.

Tabela 2

Rzeczowe aktywa trwałe w bilansie łącznym jednostki samorządu terytorialnego

Rzeczowe aktywa trwałe	Charakterystyka
1	2
Środki trwałe	Wykazuje się podstawowe środki, które są stopniowo umarzone.
Grunty	Wykazuje się grunty stanowiące własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, w stosunku do których jednostka wykonuje uprawnienia właścicielskie, to jest: posiada decyzję właściwego organu i protokół zdawczo-odbiorczy z przekazania jej gruntów w trwały zarząd. Wyceniane są w cenie nabycia (zakupu) albo zgodnie z wyceną, wynikającą z decyzji o przekazaniu w trwały zarząd. Grunty nie podlegają umorzeniu, natomiast prawo użytkowania wieczystego gruntu wykazuje się w wartości netto.

1	2
Budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	Wykazuje się wartość netto, czyli wartość netto po odjęciu dotychczasowego umorzenia. Wartość początkowa ustalana jest na poziomie ceny nabycia (zakupu) lub koszcie wytworzenia bądź w wartości określonej w decyzji organu lub w wartości po uwzględnieniu zarządzanej aktualizacji wyceny. Wartość początkowa może być zwiększona o koszty ulepszenia.
Urządzenia techniczne i maszyny	Wykazuje się środki trwałe w wartości netto, a ich wyceny dokonuje się na tych samych zasadach, jak w przypadku budynków i lokali.
Środki transportu	Wykazuje się środki trwałe w wartości netto, a ich wyceny dokonuje się na tych samych zasadach, jak w przypadku budynków i lokali.
Inne środki trwałe	Wykazywane są środki trwałe zakwalifikowane jako „Narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie” w wartości netto. W tej pozycji wykazuje się również dzieła sztuki i eksponaty muzealne ujmowane na koncie „Dobra kultury” i „Uzbrojenie i sprzęt wojskowy”. Dobra kultury nie podlegają umarzaniu, dlatego wykazywane są w bilansie w wartości początkowej. Składniki wykazywane na koncie „Uzbrojenie i sprzęt wojskowy” powinny zostać wykazane w bilansie, o ile umarzone są stopniowo na koncie „Umorzenie uzbrojenia i sprzętu wojskowego”.
Środki trwałe w budowie	W tej pozycji wykazywane są koszty poniesione na inwestycje w trakcie realizacji w wartości ceny zakupu (nabycia) lub po koszcie wytworzenia obiektów.
Zaliczka na środki trwałe w budowie	W tej pozycji ujmowane są wartości zaliczek przekazanych generalnemu inwestorowi lub inwestorom zastępczym, których nie rozliczono do końca roku obrotowego. Należności wyceniane są w wartości nominalnej pomniejszonej o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości należności.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Zysnarska (2012): 93–94.

3. Analiza rzeczowych aktywów trwałych w jednostce samorządu terytorialnego na przykładzie gminy Dygowo

Rzeczowe aktywa trwałe stanowią podstawowy składnik majątku jednostek samorządu terytorialnego, wynika to ze specyfiki ich funkcjonowania. Jednostki samorządu terytorialnego na poziomie gminy realizują zadania na rzecz ludności. Wykonanie tych zadań wymaga odpowiedniego rzeczowego majątku. Poniżej, w tabeli 3 przedstawiono jego wstępną analizę za lata 2010–2012. Analizie poddano fragment bilansu łącznego gminy Dygowo za lata 2010–2012.

Oceniając wartości podane w tabeli 3, można stwierdzić, że dominującymi pozycjami w rzeczowych aktywach trwałych są budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej, grunty. Dla podkreślenia roli rzeczowych aktywów trwałych w kształtowaniu struktury majątku badanej gminy, obliczono również jego udział w ogólnej wartości aktywów. Przeprowadzona analiza wskazuje, że udział rzeczowych aktywów trwałych w aktywach ogółem z roku na rok wzrastał. W roku 2009 rzeczowe aktywa trwałe stanowiły 70,68% aktywów ogółem, a w roku 2012 już 82,26%. Na podstawie danych przedstawionych w tabeli 2 sporządzono analizę struktury i dynamiki rzeczowych aktywów trwałych. Analiza

struktury i dynamiki rzeczowych aktywów trwałych przedstawiona w tabeli 4 jest pierwszym etapem oceny gospodarowania nimi.

Tabela 3

Wartość rzeczowych aktywów trwałych w gminie Dygowo w latach 2009–2012 (zł)

Rzeczowe aktywa trwałe	2009	2010	2011	2012
Środki trwałe	22 038 862,71	25 534 522,75	29 959 173,96	31 517 154,72
Grunty	8 258 534,43	8 335 889,67	8 506 253,37	8 549 905,93
Budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	13 298 926,65	16 855 982,31	20 423 639,92	22 088 037,75
Urządzenia techniczne i maszyny	136 442,76	82 859,16	123 225,39	161 090,14
Środki transportu	322 220,69	240 558,09	879 302,61	699 492,15
Inne środki trwałe	22 738,18	19 233,52	26 752,67	18 628,75
Środki trwałe w budowie	790 852,31	963 259,38	456 234,50	1 196 515,62
Zaliczka na środki trwałe w budowie	0,00	0,00	0,00	0,00
Razem	22 829 715,02	26 497 782,13	30 415 408,46	32 713 670,34
Aktywa ogółem	32 299 186,12	37 305 130,89	37 305 130,89	39 769 042,02
Udział rzeczowych aktywów trwałych w Aktywach ogółem (%)	70,68	71,03	81,53	82,26

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania finansowego gminy Dygowo.

Tabela 4

Analiza struktury i dynamiki rzeczowych aktywów trwałych w latach 2010–2012 (%)

Rzeczowe aktywa trwałe	Wskaźniki struktury			Wskaźniki dynamiki		
	2010	2011	2012	2010/2009	2011/2010	2012/2011
Środki trwałe	96,36	98,50	96,34	115,86	117,33	105,20
Grunty	31,46	27,97	26,14	100,94	102,04	100,51
Budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	63,61	67,15	67,52	126,75	121,17	108,15
Urządzenia techniczne i maszyny	0,31	0,41	0,49	60,73	148,72	130,73
Środki transportu	0,91	2,89	2,14	74,66	365,53	79,55
Inne środki trwałe	0,07	0,09	0,06	84,59	139,09	69,63
Środki trwałe w budowie	3,64	1,50	3,66	121,80	47,36	262,26
Zaliczka na środki trwałe w budowie	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Razem	100,00	100,00	100,00	116,07	114,78	107,56

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania finansowego gminy Dygowo.

Przeprowadzona analiza wskazuje, że w strukturze rzeczowych aktywów trwałych dominują budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej. W badanych latach stanowiły one ponad 60% ich wartości. Wartość budynków, lokali w każdym z badanych lat

dynamicznie wzrastała. W roku 2010 w porównaniu do roku 2009, nastąpił ich wzrost o 26,75%, natomiast w roku następnym o 21,17%, a w ostatnim z badanych lat o 8,15%. Drugą co do wielkości grupą były grunty, których udział z roku na rok zmniejszał się, jednak ich wartość pozostawała na dosyć stałym poziomie. W roku 2009 grunty stanowiły 31,46% rzeczowych aktywów trwałych, a w roku 2012 ich udział wyniósł 26,14%. Przyczyną zmian w strukturze rzeczowych aktywów trwałych był dynamiczny wzrost wartości budynków, lokali.

W badanej jednostce samorządu terytorialnego środki trwałe w budowie stanowiły 3,66% rzeczowych aktywów trwałych w roku 2012, a ich wartość w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła o 162,26%. Wzrost wartości środków trwałych w budowie oznacza, że badana jednostka realizuje kolejne inwestycje. W badanym okresie ogólna wartość rzeczowych aktywów trwałych z roku na rok wzrastała, należy to uznać za pozytywną tendencję, świadczącą o rozwoju gminy.

Kolejnym etapem analizy gospodarowania rzeczowym majątkiem jest analiza wskaźnikowa obejmująca ocenę zużycia i odnowienia środków trwałych. Ze względu na brak danych obliczono tylko wskaźnik umorzenia środków trwałych w badanej gminie (tabela 5).

Tabela 5

Analiza zużycia środków trwałych w latach 2010–2012

Wyszczególnienie	2010	2011	2012
Umorzenie środków trwałych	5 705 527,67	6 329 126,24	7 373 248,61
Środki trwałe	22 884 927,23	27 755 294,16	30 321 868,65
Wskaźnik umorzenia środków trwałych (%)	24,93	22,80	24,32

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania finansowego gminy Dygowo.

W badanej gminie wskaźnik umorzenia środków trwałych kształtował się na poziomie ponad 20% w każdym z badanych lat. Niska wartość wskaźnika (jak w tym przypadku) oznacza krótki okres użytkowania środków trwałych, można przyjąć, że majątek jest nowoczesny. Wysoki poziom wskaźnika świadczy o znacznym stopniu zużycia środków trwałych i koniecznych w najbliższej przyszłości inwestycjach. Dysponując dodatkowymi danymi z jednostki, analizę należy poszerzyć o wskaźniki przedstawione w tabeli 1.

Ze względu na specyfikę jednostek samorządu terytorialnego, w strukturze rzeczowych aktywów trwałych podstawowym składnikiem są budynki i lokale. Można wobec tego zastanowić się nad szczegółową analizą budynków i lokali, uwzględniającą ich strukturę wiekową, wartość przeprowadzonych modernizacji, ulepszeń.

Uwagi końcowe

Rzeczowe aktywa trwałe odgrywają istotną rolę w funkcjonowaniu jednostek samorządu terytorialnego. Realizując zadania na rzecz danej społeczności lokalnej, gminy muszą dysponować odpowiednim majątkiem trwałym. Przeprowadzona w niniejszym opracowaniu analiza rzeczowych aktywów trwałych pozwala na sformułowanie następujących wniosków:

- rzeczowe aktywa trwałe stanowią podstawowy składnik majątku jednostek samorządu terytorialnego na poziomie gminy,
- głównym składnikiem rzeczowego majątku trwałego są środki trwałe, a w ramach nich budynki i budowle.

Dlatego należy zastanowić się nad pogłębieniem analizy budynków i budowli, które służą realizacji zadań ustawowych gmin. Przeprowadzając taką analizę należy uwzględnić wiek poszczególnych budynków, stopień umorzenia, jak również nakłady ponoszone na ich modernizację, ulepszenie. W celu oceny efektywności ich wykorzystania, należy uwzględnić nakłady ponoszone na ich eksploatację, jak również wysokość uzyskiwanych dochodów. Należy pamiętać, że gminy czerpią dochody z posiadanych budynków, które są składnikiem dochodów własnych. Przygotowana w ten sposób analiza pozwoli na ocenę posiadanych zasobów przez gminę, jak również na lepszą ich kontrolę.

Literatura

- Analiza ekonomiczno-finansowa przedsiębiorstwa, Zbiór przykładów i zadań* (2004), red. Cz. Skowronek, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- Borowiecki R. (1998), *Analiza gospodarowania środkami trwałymi*, w: *Analiza ekonomiczna przedsiębiorstwa*, red. E. Kurtys, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu, Wrocław.
- Cieślak M. (2011), *Rzeczowe aktywa trwałe*, w: *Rachunkowość dla profesjonalistów*, red. W. Gabrusewicz, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa.
- Filipiak B. (2011), *Finanse samorządowe. Nowe wyzwania bieżące i perspektywiczne*, Difin, Warszawa.
- Gabrusewicz W. (2014), *Analiza finansowa przedsiębiorstwa, Teoria i zastosowanie*, PWE, Warszawa.
- Janasz W., Urbańczyk E., Waśniewski T. (1988), *Gospodarka środkami trwałymi w przedsiębiorstwach. Metody, oceny, przykłady*, PWE, Warszawa.
- Wojciechowski E. (2012), *Zarządzanie w samorządzie terytorialnym*, Difin, Warszawa.
- Zysnarska A. (2012), *Zamknięcie ksiąg na koniec 2011 roku w sektorze budżetowym i samorządowych zakładach budżetowych*, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr, Gdańsk.

THE ROLE OF TANGIBLE FIXED ASSETS IN THE LOCAL GOVERNMENT UNITS AT THE LEVEL OF MUNICIPALITY

Abstract: The purpose of this study is to present the scope of the use of technical analysis-economics of tangible fixed assets in a unit of local government, and the discussion of the proposed changes. The subject of this study is the analysis tangible fixed assets, and the local government units at the level of municipality. A research problem is the role of tangible fixed assets in the effective functioning of government entities at the level of municipality. In this study uses the term analysis, examination of documents and literature criticism.

Keywords: tangible fixed assets, units of local government, the municipality, the balance sheet total

Cytowanie

Kowalczyk M. (2014), *Rola rzeczowych aktywów trwałych w funkcjonowaniu jednostek samorządu terytorialnego na poziomie gminy*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 802, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 65, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, s. 115–124; www.wneiz.pl/frfu.